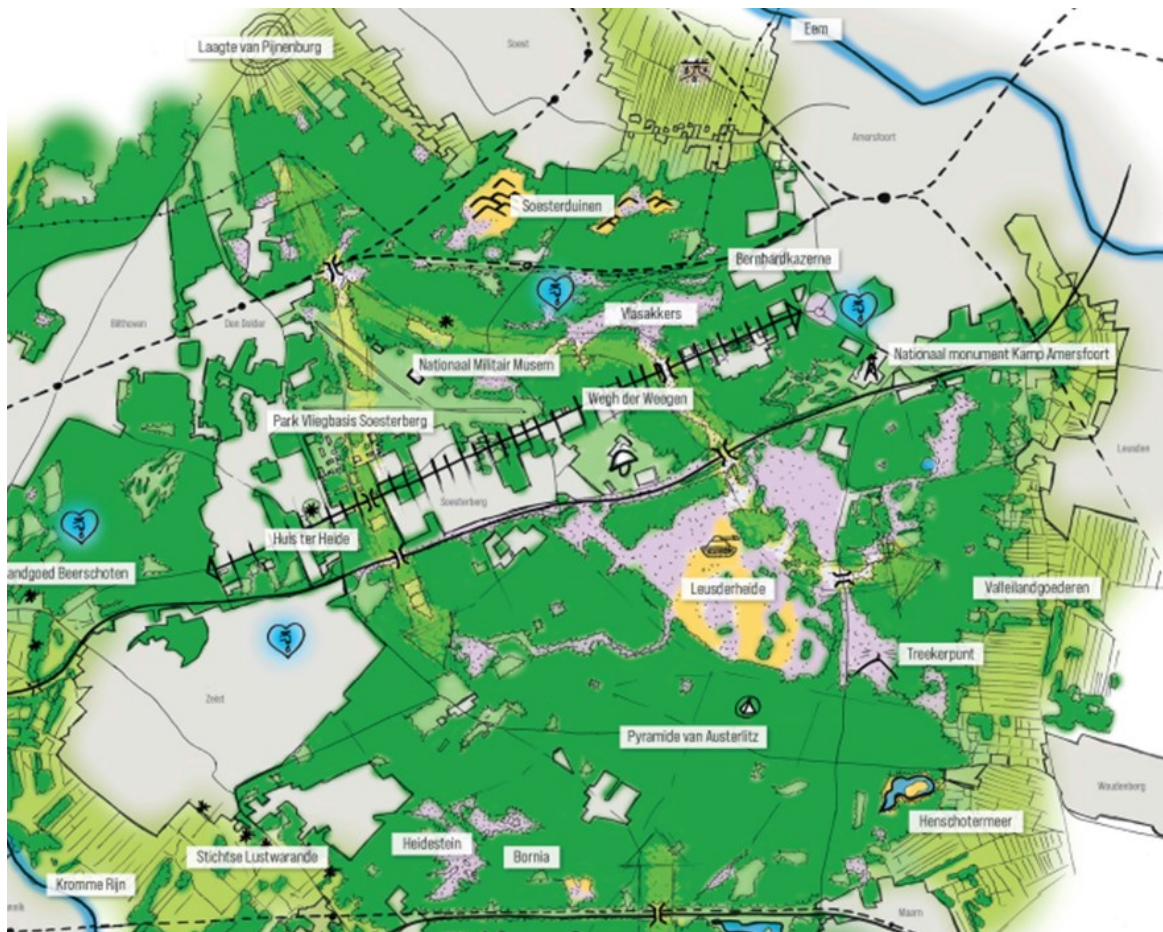

Plan van aanpak ontwerpend onderzoek inclusief gebiedsperspectief A(mersfoort) tot Z(eist)

Definitief

28 februari 2024

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	3
2	Doelen, resultaat en uitgangspunten	4
2.1	Resultaat	4
2.2	Doelen	4
2.3	Uitgangspunten	5
3	Scope	7
4	Aanpak en planning	10
4.1	Kern van de aanpak	10
4.2	Planning	12
4.3	Onderzoeksvragen	12
5	Organisatie, samenwerking, en participatie	14
5.1	Projectorganisatie	14
5.2	Samenwerking	15
5.3	Afstemming met andere programma's, projecten en processen	15
5.3.1	Gebiedsonderzoek Amersfoort	15
5.3.2	Afstemming met Mobiliteitsagenda	17
5.3.3	Nationaal Programma Ruimte voor Defensie	17
5.3.4	Actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)	18
5.4	Legitimatie	18
5.5	Participatie en communicatie	18
6	Financiën, verantwoording en risico's	20
6.1	Budget	20
6.2	Verdeelsleutel	20
6.3	Verantwoording	20
6.4	Risico's en beheersmaatregelen	20
7	Bijlagen	21
7.1	Overzicht belangrijkste beleid	21
7.2	Aanverwante trajecten	22

1 Aanleiding

De afgelopen jaren kwamen er diverse opgaven voor de Utrechtse Heuvelrug naar voren. Dat begon in 2019 met de constatering over de verdroging van het gebied. Daarnaast heeft Defensie de wens om op de bestaande kazerneterreinen te intensiveren en het vastgoed te vernieuwen. In december 2022 maakte Defensie haar strategisch vastgoedplan bekend, met daarin onder meer het voornemen om logistieke en operationele eenheden in de omgeving van Soesterberg te concentreren. Partijen hebben elkaar nodig om tot optimale oplossingen te komen voor alle opgaven die er spelen. Op 31 maart 2023 is door de bestuurders van de Provincie Utrecht, Waterschap Vallei en Veluwe, Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden, gemeente Amersfoort, Leusden, Soest en Zeist en de Staatssecretaris van Defensie een alliantieverklaring getekend om gezamenlijk tot een gebiedsgerichte samenwerking te komen onder de noemer A(mersfoort) tot Z(eist). Het gaat om het gebied op de oostflank van de Utrechtse Heuvelrug tussen Amersfoort, Soest, Leusden en Zeist.

Dit heeft onder meer geleid tot concrete producten:

- Gebiedskompas: een beschrijving van de bestaande situatie, de kernkwaliteiten van het gebied, lopende gebiedsprocessen en de relevante gebiedsspecifieke opgaven per thema op basis van het bestaande beleid;
- Toekomstbeeld: een verbeelding van het gebied op lange termijn (2100) door de PARK, bedoeld ter inspiratie;
- Een overzicht van diverse lopende opgaven in het gebied.

Deze documenten geven een goed inzicht in de bestaande situatie, het bestaand beleid en inspirerende denklijnen voor de lange termijn. Tegelijk is er de conclusie dat er nog onvoldoende inzicht is hoe de verschillende opgaven en ambities zich tot elkaar verhouden en waar de opgaven en ambities met elkaar knellen. Het bestaande beleid houdt geen rekening met de defensieopgaven.

Er is behoefte aan richting en kaders voor een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting die ook voor toekomstige generaties houdbaar is. Op 30 oktober 2023 is de informele stuurgroep akkoord gegaan met het doen van een ontwerpend onderzoek om de ruimtelijke opgaven, waaronder die van Defensie, in samenhang uit te werken tot een gebiedsperspectief. Dit document beschrijft de aanpak van dit onderzoek en de resultaten die daaruit voortkomen.

Ter uitwerking van het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort wordt in 2024 en 2025 het gebiedsonderzoek Amersfoort Spoorzone en Heuvelrugzone (hierna: gebiedsonderzoek) uitgevoerd. Dit onderzoek kent diverse raakvlakken met de opgaven in het gebied A tot Z en beslaan deels hetzelfde gebied. Dit plan van aanpak gaat in op de samenwerking en samenhang tussen beide onderzoeken.

Leeswijzer

De Alliantieverklaring van maart 2023 wordt in dit plan van aanpak geconcretiseerd als concrete opstap naar het uitvoeren van een ontwerpend onderzoek voor het gebiedsperspectief. Het Plan van Aanpak wordt ter vaststelling aangeboden aan de stuurgroep A tot Z.

Achtereenvolgens wordt in het ingegaan op doelen, resultaten en uitgangspunten, scope, aanpak en planning (en afstemming met andere processen), organisatie en samenwerking, financiën en risico's.

2 Doelen, resultaat en uitgangspunten

De Heuvelrug is een belangrijke drager van kwaliteiten, waaronder (de beleving van) natuur en erfgoed en de aanwezigheid van strategische grondwatervoorraden. Deze kwaliteiten staan onder druk, onder andere door klimaatverandering. De verstedelijking op en nabij de Heuvelrug neemt toe en daarmee ook de noodzaak om nog zorgvuldiger om te gaan met de Heuvelrugzone als verbindend groengebied binnen het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort. Het ministerie van Defensie wil in de regio Soesterberg logistieke en operationele eenheden en onderwijs- en trainingsfaciliteiten samenbrengen, die nu op verschillende locaties (in sterk verouderd vastgoed) gehuisvest zijn. Dit kan impact hebben op het gebied. Tegelijk kunnen door het doelmatiger ruimtelijk indelen van in- en uit te plaatsen defensieonderdelen ruimte ontstaan voor andere opgaven in het gebied. Het vraagt om een integrerende blik, waarmee vanuit de kracht en kwaliteiten van het gebied naar de implicaties en kansen van de opgaven wordt gekeken.

Daarom worden de beoogde activiteiten met behulp van ontwerpend onderzoek preciezer en gebiedsgericht ingevuld in combinatie met de andere ruimtelijke opgaven in het gebied A-Z. Dit ontwerpend onderzoek is erop gericht om inzichten op te doen én een gemeenschappelijk, integraal gebiedsperspectief op te stellen waarin deze opgaven in samenhang worden uitgewerkt. In de Kamerbrief over het Nationaal Programma ruimte voor Defensie van 5 juli 2023 staat dit middel ook benoemd in het kader van de uitwerking van de ruimte voor defensieactiviteiten op regionaal schaalniveau.

Het ontwerpend onderzoek zal een aantal producten opleveren. Eén daarvan is het hierboven bedoelde gebiedsperspectief.¹ Het gebiedsperspectief heeft de status van een bestuurlijke afspraak. Deze bestuurlijke afspraak wordt voorbereid met alle waarborgen op het punt van democratische legitimiteit en betrokkenheid van algemene besturen (Raden, Staten, AB en Tweede Kamer).

2.1 Resultaat

De belangrijkste resultaten bestaan uit:

- Leidende principes voor het gebied die zowel binnen de gebiedssamenwerking A tot Z als voor diverse andere trajecten worden benut voor bijsturing van beleid of programmavorming;
- Gebiedsperspectief voor een nader uit te werken gebied waaronder tenminste de bestaande (en eventueel nieuw te ontwikkelen) defensie terreinen. Dit gebiedsperspectief bevat een uitvoeringsstrategie en is voldoende concreet om een basis te vormen voor juridisch-planologische besluiten (programma, omgevingsplan, projectbesluit). Het gebiedsperspectief moet concreet genoeg zijn om initiatieven binnen de komende 10 jaar te beoordelen.

2.2 Doelen

Het ontwerpend onderzoek heeft de volgende inhoudelijke doelen:

- Verkrijgen van inzicht in:
 - de (robuustheid) van de waarden, netwerken en systemen van de Heuvelrug;
 - mogelijkheden voor versterking van kwaliteiten en identiteit van het gebied vanuit de gevraagde ontwikkelingen;

¹ In de Kamerbrief wordt gesproken over een gebiedsvisie. Om in het licht van de Omgevingswet geen verwarring te laten bestaan door de term 'visie', wordt hier gesproken over gebiedsperspectief.

- hoe invulling te geven aan nationale en regionale ambities en opgaven voor een gezonde en duurzame leefomgeving in het centrale deel van de Heuvelrug;
- (ruimtelijke) knelpunten en kansen voor combinaties van functies;
- structurerende keuzes die voor de lange termijn (2100) zijn te maken en de doorwerking daarvan op de korte en middellange termijn;
- kansen voor een structureel andere inrichting van het gebied ("ruilverkaveling") met oog op de te behouden of te versterken gebiedswaarden;
- maatregelen en kaders die op de korte en middellange termijn te maken zijn in het licht van het bovenstaande;
- Totstandkoming van een gebiedsperspectief dat:
 - antwoord geeft op de vraag hoe we de ruimtelijke opgaven in samenhang uitwerken en die richting en kaders geeft voor een ruimtelijke inrichting die ook voor toekomstige generaties houdbaar is;
 - duidelijk maakt hoe, en onder welke randvoorwaarden, de te herbeleggen defensie activiteiten en effecten daarvan kunnen worden gecombineerd met de andere opgaven in het gebied met als focus de komende 10-15 jaar met een doorkijk naar de periode tot 2050;
 - zodanig dat de bestaande kwaliteiten van het gebied niet verslechteren en zo mogelijk verbeteren;
 - op basis waarvan in 2025 wederkerige bestuurlijke afspraken gemaakt kunnen worden over planologisch-juridische borging op het juiste niveau, én een ontwikkelpad en een uitvoeringsagenda;

Het ontwerpnd onderzoek heeft de volgende procesdoelen:

- Bevorderen van gebiedsgerichte samenwerking op de Heuvelrug
- Bevorderen van het bewustzijn over het belang, opgaven en de kwaliteiten van (dit deel van) de Utrechtse Heuvelrug
- Informatie genereren ten behoeve van andere gebiedsprocessen (zoals het UPLG) , het gebiedsonderzoek en beleidsontwikkeling (zoals de provinciale omgevingsvisie)
- Bevorderen en inzicht krijgen in win-win oplossingen (concentreren en combineren)
- Wisselwerking tussen het gebiedsonderzoek Amersfoort (en het U Ned verband) en gebiedssamenwerking A tot Z bevorderen
- Bevorderen maken van afspraken over een gebiedsperspectief en het vervolg van de samenwerking binnen A tot Z
- Leerervaring voor ontwerpnd onderzoek voor inpassing van defensieopgaven elders

2.3 Uitgangspunten

Beleidskaders

Het vertrekpunt voor het onderzoek vormen de bestaande beleidskaders van het Rijk, provincie, gemeenten en waterpartners. Het Gebiedskompas Heuvelrug A(mersfoort) t/m Z(eist) geeft hier al inzicht in. In de bijlage staat een overzicht.

In het onderzoek kijken we ook vooruit naar 2100 om ook te redeneren vanuit toekomstige opgaven of omstandigheden. Daarvoor bevat het bestaande beleid niet altijd voldoende informatie. Ook voorziet het huidige beleid (nog) niet in de uitbreiding van defensieactiviteiten. Als in het onderzoek blijkt dat de bestaande beleidskaders onvoldoende zijn of onderling knellen maken we de schuurpunten inzichtelijk en verkennen we oplossingsrichtingen.

Het is denkbaar dat tijdens het onderzoek nieuw beleid wordt vastgesteld. Te voorzien valt bijvoorbeeld de Nota Ruimte en de nationale beleidsvisie Ruimte voor Defensie. We houden hier dan rekening mee.

Richtinggevende afspraken

In het onderzoek gaan we uit van (richtinggevende) afspraken die betrekking hebben op of relevant zijn voor het onderzoeksgebied, waaronder:

- Projecten in de bestuursovereenkomst Heuvelrug A(mersfoort) t/m Z(eist)
- Programma Hart voor de Heuvelrug, 2004
- Intentieverklaring 'Green & Social Deal': Intentieverklaring. Ministerie van Defensie, Koninklijke Landmacht, Gemeenten Soest, Leusden en Amersfoort, jun 2021
- Alliantieverklaring, maart 2023

Eerder onderzoek

Daarnaast vormt een aantal onderzoeken die eerder zijn uitgevoerd vertrekpunt. Het gaat om de volgende onderzoeken:

- Gebiedskompas A tot Z
- Onafhankelijke advies van de PARK: Toekomstbeeld 'Operatie Heuvelrug' (2023) en Utrecht Heuveland (2021)
- Onderzoeken voor Blauwe agenda
- Onderzoeken in het kader van U Ned

Kenmerken van ontwerpend onderzoek:

1. **Onafhankelijkheid** van product en proces
Als gebiedssamenwerking werken we vanuit het gebied, zoekend en makend hoe we hier samen onze opgaven kunnen realiseren en daarmee de kwaliteiten en waarden van het gebied versterken. We werken aan een waardevol en kwetsbaar gebied. Dat vraagt om onafhankelijkheid in het ontwerpend onderzoek, we hebben vele opgaven in ruimte en tijd te plaatsen.
2. **(Vrij)denkruimte**
Een ontwerpend onderzoek geeft ruimte. Ruimte om oplossingsrichtingen te verkennen en voorbij huidige planhorizonten te kijken, gang van zaken te bevragen en nieuwe/andere voorstellen te maken. In dit ontwerpend onderzoek organiseren we denkruimte door vanuit het gebied met al haar waarden te werken en de ruimtelijke logica voor de opgaven te geven / maken. De denkruimte wordt vergroot door de factor tijd in te zetten (denken in korte termijn, middellang en lange termijn tot 2100). Door verder vooruit te werken kan een beweging naar een andere ruimtelijke logica voor het gebied worden gevonden, met daarbij een ontwikkelstrategie die op de kortere en middellange termijn al in kan worden gezet. Dat geeft ademruimte: niet alles hoeft in 1 keer.
3. **Integrerend** (= werkwoord)
Ontwerpen is een integrerende discipline. Voor het ontwerpend onderzoek A-Z houdt dat in dat op ontwerpende wijze wordt onderzocht hoe processen, programma's, onderzoeken, projecten, opgaven, ... in het gebied met al haar waarden kan worden geïntegreerd. En wat daarvoor nodig is
4. **Iteratief** proces
Ontwerpend onderzoek is leren. We weten al heel veel. Tijdens het onderzoek zullen we nieuwe vragen en kennisbehoeften ontwikkelen én worden gevoed door inzichten en vragen uit andere gelijktijdig lopende processen.

3 Scope

Integraliteit en focus

Het ontwerp onderzoek is integraal, dit houdt in dat met een brede blik naar het onderzoeksgebied wordt gekeken vanuit alle thema's die eerder zijn gesignaleerd in het Gebiedskompas. De focus ligt bij de opgaven voor defensie, cultuurhistorie, natuur en bodem en water. Focus houdt in dat verdiepend onderzoek per thema zich met name richt op deze onderwerpen. Bij de andere thema's wordt voornamelijk geput uit onderzoeken uit andere trajecten.

Thema's

Het ontwerp onderzoek ziet op de thema's die eerder zijn gesignaleerd in het Gebiedskompas. Te weten:

- Defensie
- Bodem en water
- Natuur en ecologie
- Cultuurhistorie en erfgoed
- Wonen en recreatie
- Mobiliteit
- Economie, werk en opleiding
- Energie

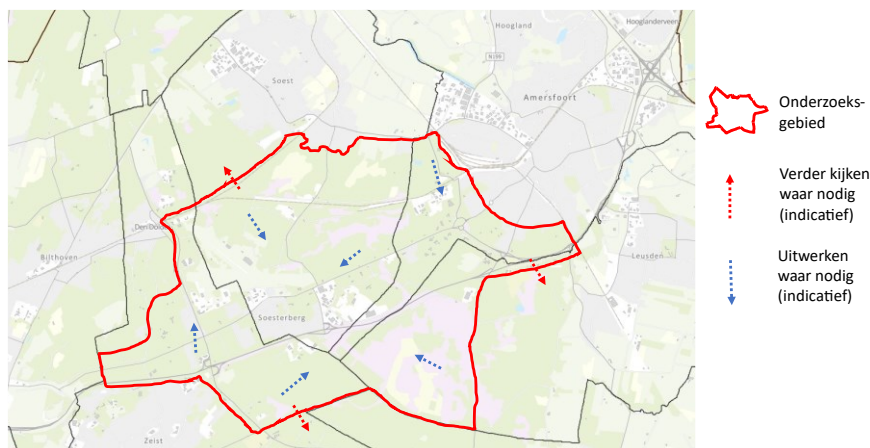
Niet voor ieder thema wordt binnen het ontwerp onderzoek zelf onderzoek gedaan. Er wordt ook geput uit andere bronnen, bijvoorbeeld:

- Gebiedsonderzoek – wonen, economie, werk en opleiding, gevolgen verstedelijking ten behoeve van beslisinformatie over de verstedelijkingsopgave in het NOVEX-gebied
- Mobiliteitsagenda – mobiliteit ten behoeve van de uitwerking van de mobiliteitsstrategie U Ned
- Blauwe agenda - principes voor bodem en water
- P-MIEK, onderzoek Opwekking Energie langs Rijkswegen en plan m.e.r. provincie Utrecht – energie

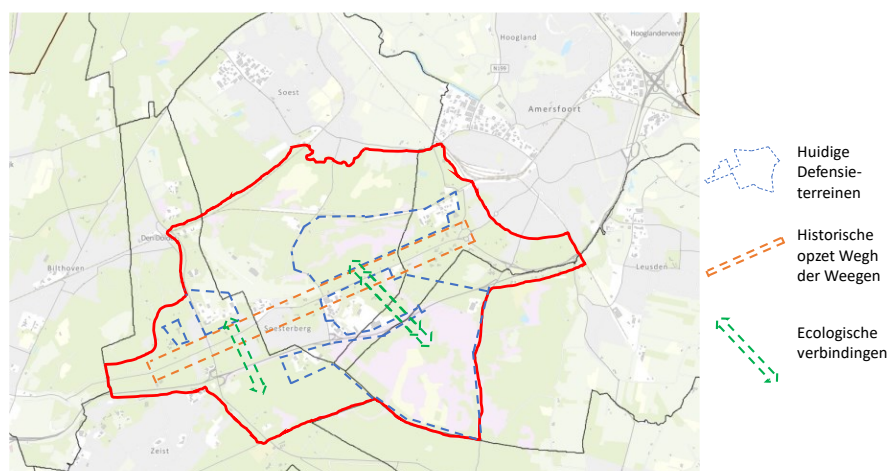
Geografisch gebied

Voor het ontwerp onderzoek maken we het volgende onderscheid:

1. Onderzoeksgebied: dit is het gebied waar het onderzoek primair op ziet. Samengevat is dit het buitenstedelijk gebied tussen Zeist, Soest en Amersfoort t/m de Leusderheide. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat ontwikkelingen binnen het onderzoeksgebied mogelijk effecten op of vragen om oplossingen in een groter gebied. Daarnaast kan de schaal van een vraagstuk groter zijn dan het onderzoeksgebied (bijvoorbeeld een landschappelijke structuur of het watersysteem). Als het nodig is, wordt dit bij het onderzoek betrokken.
2. Uit te werken gebieden: voor een aantal gebieden werken we toe naar meer concreetheid in het gebiedsperspectief, afhankelijk van de uitkomsten in de eerste stappen. De uit te werken gebieden worden gedurende het onderzoek bepaald. Op dit moment voorzien we daarbij in ieder geval de defensieterrainen. Maar denk ook aan de historische opzet van de Wegh der Weegen of ecologische verbindingen. Dit vraagt van het ontwerp onderzoek dat op meer detailniveau (kavels dan wel gebouw) wordt gekeken.

Afbeelding: onderzoeksgebied

Afbeelding: voorbeeld uit te werken gebieden (indicatief), waaronder de Defensie-terreinen (blauw)

Het onderzoeksgebied is gekozen op basis van deze criteria:

- Gelegen op de Heuvelrug, tussen Amersfoort, Soest en Zeist (vanwege landschapstype, natuurtipe)
- Gelegen binnen gemeentegrenzen betrokken gemeenten
- Buitenedelijk gebied, behalve kernen en linten midden in dit gebied (o.a. Soesterberg, Huis ter Heide)
- Defensie-terreinen
- Eigendom buitengebied overwegend van overheden of grote natuur beherende instanties

Onder het onderzoeksgebied vallen tenminste deze gebieden:

- Westkant Amersfoort:
 - Birkhoven – Bokkeduinen
- Defensie-terreinen:
 - Kazernes aan/bij het Zeisterspoor
 - Walaardt Sacré Kamp
 - Camp New Amsterdam
 - Bernhard Kazerne
 - TCL Leusden
 - Oefenterreinen Vlasakkers en Leusderheide

- Infrastructuur
 - Wegh der Weegen (inclusief terreinen binnen oorspronkelijke cultuurhistorische opzet)
 - A28
 - Spoorlijnen
- Bebouwde (delen van) kernen:
 - Soesterberg
 - Huis ter Heide
- Natuur- en groengebieden en ecologische verbindingen:
 - Vliegbasis Soesterberg
 - De Paltz
 - Soesterduinen

Het opnemen van deelgebieden als onderdeel van de scope van onderzoek betekent niet automatisch dat hier (stedelijke) ontwikkelingen mogelijk of wenselijk zijn.

Tijdshorizon

Het ontwerp onderzoek besteedt aandacht aan verschillende tijdshorizons:

- Korte termijn (nu tot omstreeks 2030): ontwikkelingen die al zijn gestart of zullen starten voor 2030, redelijk voorspelbaar.
- Middellange termijn (omstreeks 2030 tot 2050): ontwikkelingen voorbij de horizon van bestaande programmering, maar waar wel de komende 10 jaar over besloten zal worden, transitieperiode (energie, mobiliteit), enigszins voorspelbaar.
- Lange termijn (omstreeks 2050 tot 2100), voorbij het huidige beleid en transities tot 2050, moeilijk voorspelbaar.

Nu tot 2030	• Uitvoeren bestaande plannen • Bijsturen waar nog mogelijk • Planvorming 2030 e.v.		
2030 tot 2050	• Transitie van bestaande systemen (energie, mobiliteit, circulariteit) • Voortgang verstedelijking		
2050 tot 2100	• Aanpassing aan klimaatverandering (droogte, temperatuur, piekbuien, migratiestromen naar hoger gebied) • Systeeminnovatie		

Het ontwerp onderzoek besteedt aandacht aan alle tijdshorizons. Hoe verder weg, hoe abstracter dit zal zijn. De opgaven voor Defensie vallen in de periodes nu tot 2030 (zeker voor planvorming) en tot circa 2040 (wanneer de maatregelen worden uitgevoerd waar in de periode tot 2030 de planvorming voor start). Het gebiedsperspectief moet daarom zeker voor deze periode voldoende concreet zijn.

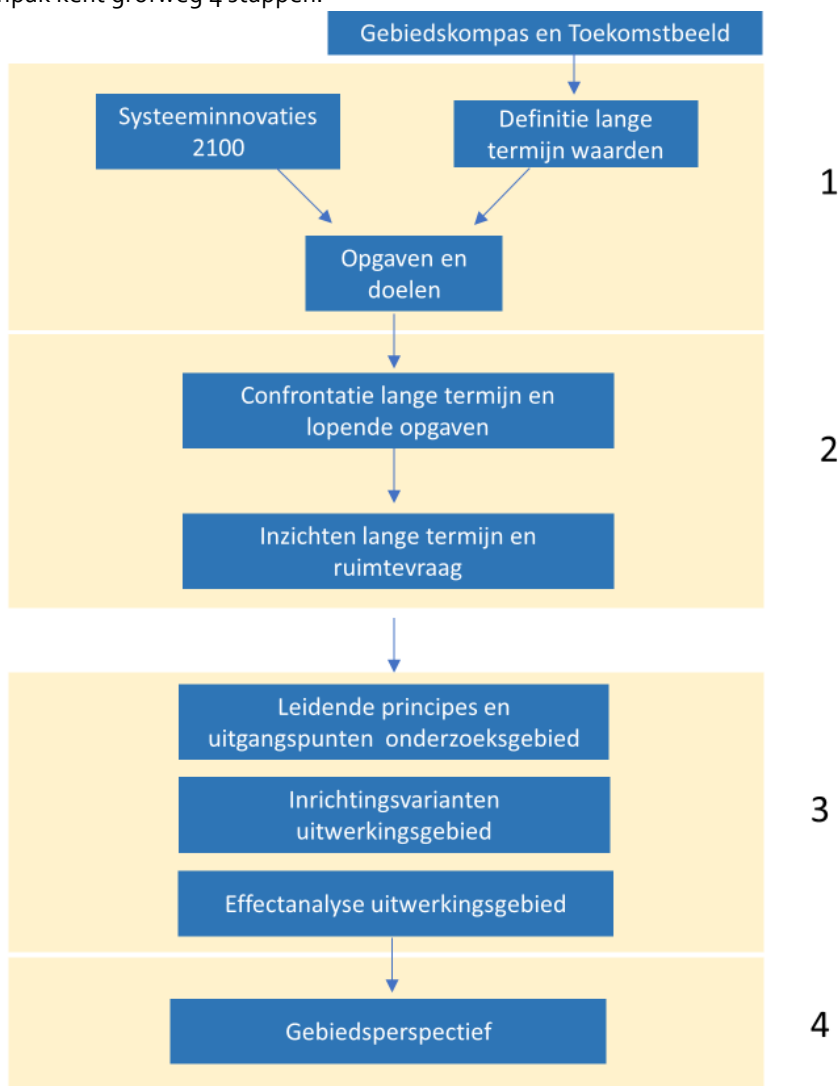
4 Aanpak en planning

4.1 Kern van de aanpak

Om tot komen tot inzichten en een gebiedsperspectief wordt ontwerpend onderzoek ingezet. 'Ontwerpend onderzoek', als methode om antwoorden te krijgen op de complexe vraagstukken, wordt als toe te passen methodiek gekozen. Ontwerpend onderzoek is geschikt om een grote hoeveelheid (ongelijkwaardige) informatie te structureren, om verbanden weer te geven en gevolgen in beeld te brengen. In de methodiek worden verbanden tussen verschillende doelen inzichtelijk gemaakt door te laten zien hoe ze ruimtelijk neerslaan en hoe ze op elkaar inwerken. Het visualiseren van ingrepen en effecten voedt de inhoudelijke discussies en scherpt ze aan. Het gebruik van ontwerpend onderzoek is in deze aanpak een middel, geen doel op zich. Er moeten concrete resultaten uitkomen.

Hieronder wordt het proces op hoofdlijnen geschetst. In de aanbesteding staan we open voor suggesties van bureaus voor invulling of aanpassing hiervan. Er wordt gestuurd op de benoemde (tussen)resultaten.

De aanpak kent grofweg 4 stappen.

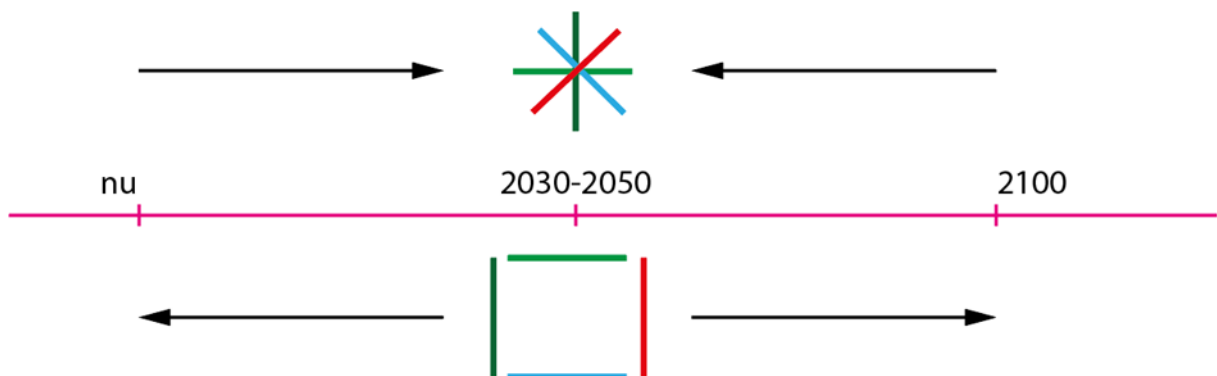
Stap 1 (analyse):

Er staat in het gebied veel op stapel, projecten lopen al of zijn al geprogrammeerd. Dit vraagt om inzicht van wat er op stapel staat en de mate waarin de (invulling van deze) opgaven al vaststaan.

Tegelijkertijd komt er vanuit de toekomst veel op ons af. Het vraagt ook een verkenning van wat er op ons af komt vanuit de verdere toekomst (2100) en ruimtelijke implicaties heeft. Bijvoorbeeld klimaatverandering. Redenerend vanuit scenario's voor de lange termijn (b.v. PBL of KNMI) wordt gedefinieerd welke doelen we in dit gebied bereikt willen hebben op lange termijn. Verder wordt gedefinieerd welke kwaliteiten van nu er ook voor die lange termijn toe doen (en/of welke kwaliteiten ontwikkeld kunnen worden).

Stap 2 (verdieping):

De confrontatie tussen de opgaven vanuit het 'nu' en terug redenerend vanuit de toekomst levert inzichten op voor, met name, de periode 2030-2050. Dit is de periode waarin (nog) niet alles vast ligt en wanneer vanuit de inzichten voor de verdere toekomst veranderingen ingezet kunnen worden.

Afbeelding: confrontatie tussen redeneren vanuit nu en vanuit 2100 en het belang van de tussenperiode

Er wordt inzichtelijk gemaakt welke (ruimte)vragen er liggen en welke opties voor structurerende keuzes op gebiedsniveau te maken zijn. Hier neemt het ontwerpend onderzoek enige vrijheid om te onderzoeken buiten bestaande (beleids)grenzen (hoekpunten van het speelveld).

Stap 1 en 2 leiden in ieder geval tot inzichten die meegegeven kunnen worden bij de actualisatie van de provinciale omgevingsvisie en tot voorstellen voor ontwikkelopties voor het uit te werken gebied (dit geven we ook mee aan het Gebiedsonderzoek).

Tussenresultaten:

- Vertaling lange termijn scenario's naar doelen en waarden onderzoeksgebied
- Beoordelingskader voor keuzes later in het proces
- Ruimte vraag diverse functies
- Inzichten vanuit confrontatie met lange termijn
- Opties ruimtelijke inrichting gebied op lange termijn

Stap 3 (inzoomen op uit te werken gebied): in deze stap zoomen we in op uit te werken gebied(en). Uitgaande van de inzichten uit stap 1 en 2 onderzoeken we wat de ontwikkelopties betekenen voor de inrichting van dit gebied. Waar dit niet uit andere onderzoeken volgt, geven we inzicht in de effecten van de verschillende ontwikkelopties. Ook doen we een grove toets op haalbaarheid en uitvoerbaarheid.

Resultaten:

- Effectanalyse

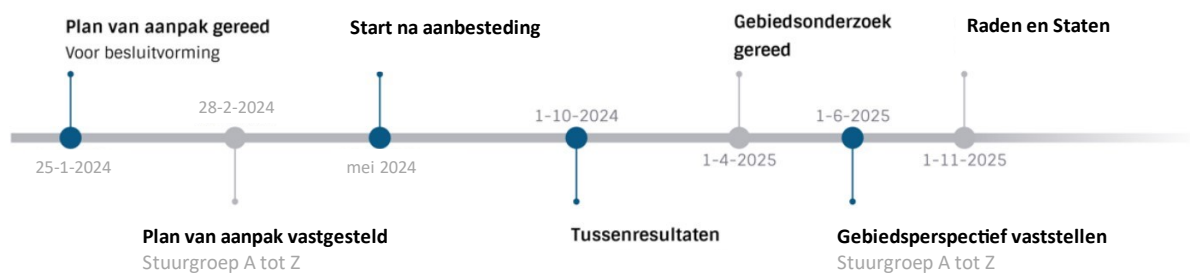
Na deze stap volgt een keuze voor een uit te werken voorkeursoptie.

Stap 4 (gebiedsperspectief): in deze stap werken we een voorkeursoptie uit in een gebiedsperspectief voor het uit te werken gebied(en). Dit gebiedsperspectief moet voldoende concreet zijn (zie resultaten en doelen).

Resultaten:

- Gebiedsperspectief

4.2 Planning

Planning A t/m Z

Na de vaststelling van het Gebiedsperspectief kan een vervolg zijn dat er een programma of agenda of ander vervolg wordt ingezet. Dit is afhankelijk van de inhoud van het Gebiedsperspectief.

4.3 Onderzoeksvragen

Hoofdvragen:

- Op welke wijze kunnen de kwaliteiten van het gebied op zich en als deel van het groter landschappelijke context worden behouden of versterkt? En welke maatregelen zijn nodig om dit te bereiken?
- Welke perspectieven zijn er voor de lange termijnontwikkeling van dit deel van de Heuvelrug?
- Waar liggen kansen voor combinaties? En waar zijn er schuulpunten en wat zijn dan te maken keuzes?
- Wat is het laadvermogen voor nieuwe ontwikkelingen met behoud van kwaliteiten in het gebied?
- Wat vraagt de ontwikkeling van de defensieterrinen in het gebied?
- Op welke wijze kan op de defensieterrinen een bijdrage worden geleverd aan de opgaven van het gebied?

De ruimtelijke claims op het gebied zijn nog niet allemaal te kwantificeren. Dit maakt het in dit stadium nog lastig om knelpunten goed te definiëren en kansen voor combinaties te benoemen (daar dient het onderzoek ook voor). Het ontwerpend onderzoek moet duidelijkheid bieden in de schaarste aan ruimte en waar verdringingseffecten optreden. Er is al een aantal dilemma's die voorzien worden en waar het

gebiedsperspectief knopen over door moet hakken. Zeer waarschijnlijk past niet alles samen. Dit geldt in ieder geval voor het onderstaande.

Oost-west verstedelijkingsas of noord-zuid georiënteerd landschap?

De Heuvelrug is grofweg noord-zuid georiënteerd. Infrastructuur doorsnijdt dit gebied in oost-westelijke richting, zoals de Wegh der Weegen. Wegen en spoor trekken verstedelijking (inclusief energie) aan waardoor er, al dan niet bewust, een verstedelijkingsas tussen Zeist en Amersfoort ontstaat. Kiezen we hier ook voor?

Grenzen aan het bodem-watersysteem

Door klimaatverandering, verstedelijking en behoefte aan drinkwater staat het bodem- en watersysteem steeds meer onder druk. Versterken van het bodem- en watersysteem zorgt mogelijk voor beperkingen aan het grondgebruik (bijvoorbeeld: minder verharding wegens de noodzaak om water te infiltreren). Tegelijk biedt de vernieuwing van de defensiegebouwen kansen om zo zuinig als mogelijk om te gaan met water en mogelijk om meer te infiltreren. De combinatie van Defensie en natuur is ook kansrijk.

Wonen en bereikbaarheid

De groei van arbeidsplaatsen bij Defensie zorgt voor andere vraagstukken: waar wonen deze mensen en hoe zorgen we dat de defensieterreinen goed bereikbaar zijn (liefst zo duurzaam mogelijk). De groei van arbeidsplaatsen is wellicht relevant voor voldoende massa voor een snelle OV-verbinding. Ook kan Defensie bijdragen aan het maatschappelijk en economisch profiel van de regio. Op concreter schaalniveau gaat het bijvoorbeeld om de ontsluiting van de defensieterreinen.

Noodzakelijke veiligheidseisen defensieterreinen en gecombineerd gebruik

Activiteiten op de terreinen van Defensie brengen veiligheidseisen met zich mee. Delen van de terreinen zijn niet voor publiek toegankelijk. Wel is de wens de Defensie om (meer) in verbinding te staan met de maatschappij. Er liggen mogelijk kansen om functies op de terreinen voor breder publiek te benutten (sportterreinen, recreatie). Defensie zoekt naar een kazerne voor de toekomst die een geïntegreerd deel van de samenleving vormt. Gemeenten zoeken verbinding met Defensie vanuit een gedeelde zorg voor veiligheid.

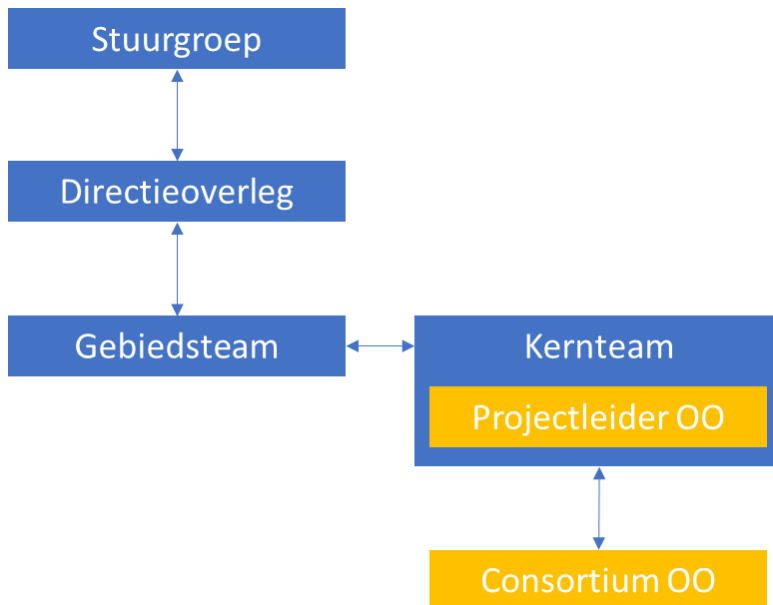
Recreatieve druk en recreatieve route Zeisterspoor

De recreatieve druk op de Heuvelrug is groot. Dit gaat onder meer ten koste van de natuurwaarden. In het zoeken naar balans spelen de mogelijkheden op de defensieterreinen ook een rol. De beslotenheid van defensieterreinen is goed voor de natuurwaarden. Maar wellicht kan openstelling van delen van de terreinen de druk elders verlagen. Een specifieke vraag is het Zeisterspoor. Vanuit een doelmatige clustering van kazernes is het denkbaar deze weg af te sluiten. Tegelijk is het een belangrijke recreatieve route en terugvaloptie bij calamiteiten op andere autowegen.

5 Organisatie, samenwerking, en participatie

5.1 Projectorganisatie

Het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de samenwerking 'A(mersfoort) tot Z(eist)'. Dit is een regionale samenwerking tussen het Ministerie van Defensie, provincie Utrecht, de gemeenten Amersfoort, Soest, Leusden en Zeist, hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en waterschap Vallei en Veluwe. De basis van de samenwerking ligt in de 'bestuursovereenkomst A(mersfoort) tot Z(eist)' die in het voorjaar van 2024 wordt gesloten.

Stuurgroep A(mersfoort) tot Z(eist)

De stuurgroep bestaat uit de portefeuillehouders bij de gemeenten, hoogheemraadschap, waterschap en provincie, Defensie onder voorzitterschap van de burgemeester van Soest.

Directeurenoverleg

In dit directieoverleg zitten de ambtelijk opdrachtgevers. Doel van het overleg is voorbereiding van bestuurlijke overleggen, escalatie vanaf ambtelijk niveau en het toetsen van de voortgang. Het is daarbij dan wenselijk dat er één directeur kan fungeren als aanspreekpunt namens ambtelijk opdrachtgevers voor tussentijds overleg met projectleiders.

Kernteam met projectleider

Het kernteam stuurt het ontwerpend onderzoek aan. De projectleider voor het ontwerpend onderzoek (aan de kant van de opdrachtgevers) is onderdeel van het kernteam. De projectleider is voor het in te huren consortium van adviesbureaus het eerste aanspreekpunt.

Gebiedsteam

In het gebiedsteam zijn alle partijen op ambtelijk niveau vertegenwoordigd. Het gebiedsteam is verantwoordelijk voor toetsing van tussenproducten binnen het ontwerpend onderzoek, het vormen van een klankbord voor het kernteam en de voorbereiding van overleggen van de stuurgroep.

5.2 Samenwerking

Een aantal leidende principes draagt bij aan het positief, resultaatgericht en met plezier samenwerken. Dit is minstens zo belangrijk als de structuur waarin wordt samengewerkt. Deze principes zijn:

Gelijkwaardigheid: De overheidspartijen werken op basis van gelijkwaardigheid in het onderzoek samen. De uitdaging is over de grenzen van de eigen organisatie heen te kijken en denken. Het gebied en de regio staan centraal.

Eigenaarschap: Doe wat is afgesproken en toon eigenaarschap voor activiteiten en projecten. Het gaat om het nemen van verantwoordelijkheid in acties en communicatie, zowel voor het onderzoeksteam als voor de eigen organisatie.

Transparantie: Alle informatie is toegankelijk voor alle samenwerkende partijen in het onderzoek, tenzij er een reden is om het vertrouwelijk te houden. Belangen mogen verschillen, maar worden expliciet en transparant gemaakt.

Effectiviteit: Investeer alleen tijd in acties die meerwaarde hebben en bijdragen aan het doel van het onderzoek. Het gaat om focus en prioriteiten om het doel te behalen.

Empirisme: Test veronderstellingen door te experimenteren en te evalueren. Door aannames en ideeën te testen kan het juiste pad worden gevonden. De uitdagingen en opgaven van morgen vragen soms om innovatieve en vooruitstrevende oplossingen.

5.3 Afstemming met andere programma's, projecten en processen

In de bijlage staat een overzicht van de raakvlakken met programma's en processen in en rond hetzelfde gebied of opgaven. De belangrijkste worden in deze paragraaf benoemd.

5.3.1 Gebiedsonderzoek Amersfoort

In het BO MIRT 2022 is besloten dat gezien de verwevenheid van de opgave in de Metropoolregio Utrecht de regio Amersfoort en haar opgaven integraal worden opgenomen in U Ned, waarin rijk en regio samenwerken aan de verstedelijkings- en bereikbaarheidsopgaven in de regio, die hand in hand gaan met de groei van de groen-blauwe opgave en de leefbaarheidsopgave. Dat is aanleiding om de opgaven in de regio Amersfoort te verdiepen met een gebiedsonderzoek voor de Spoorzone Amersfoort en de Heuvelrugzone. Het gebiedsonderzoek is een verdiepende uitwerking op 'Gezond groeien in Nabijheid – Ontwikkelperspectief 2040 NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort'. Het Ontwikkelperspectief schetst hoe Rijk en regio tot 2040 op een leefbare manier ruimte willen maken voor 165.000 nieuwe woningen en locaties voor 110.000 extra arbeidsplaatsen. Voor de regio Amersfoort betekent dit tot 2040 een groei van 40.000 woningen en 32.000 arbeidsplaatsen. Deze groei kan alleen plaatsvinden als Rijk en regio samen een gebalanceerde strategie voor verstedelijking, bereikbaarheid en leefbaarheid hanteren. Een gebiedsonderzoek voor de Spoorzone Amersfoort en Heuvelrugzone is nodig om tot inzichten en (beslis)informatie te komen waarmee Rijk en regio structurerende keuzes kunnen maken over de vervolgstappen in de duurzame ontwikkeling van en in deze gebieden. Immers, groei van de metropoolregiopoorten – maar ook de ontwikkelingen in de kernen gericht op vitaliteit - vraagt zorgvuldige aandacht voor effecten op de landschappelijke kwaliteiten en natuurlijke systemen van de Utrechtse Heuvelrug.

Met name het deel Heuvelrugzone kent overlap in gebiedsscope. Het focusgebied van het Gebiedsonderzoek voor de Heuvelrugzone betreft de corridor A28 – Wegh der Weegen/N237 en strekt zich van de westflank van de stad Amersfoort naar dorp Soesterberg tot Zeist-Noord. In het focusgebied wordt gestudeerd op de ruimtelijk-programmatische ontwikkelrichting van deze corridor rond regiopoort Zeist-noord en Soesterberg, waarbij de mobiliteitsoplossing (OV) en ruimtelijke inrichting in samenhang wordt bekeken en met voldoende ruimte voor de natuur en de natuurverbindingen noordelijke-zuidelijke Heuvelrug. Het studiegebied bestaat uit de gehele oostflank van de Heuvelrug tussen Zeist, Soest, Leusden en Amersfoort. In dit gebied worden de effecten bepaald van de stedelijke groei van de metropoolpoort Amersfoort tussen 2030-2040 (met doorkijk) en mogelijke (mitigerende) condities voor deze groei zodat de landschappelijke kwaliteiten en natuurlijke systemen worden beschermd en versterkt. Oftewel duurzame ontwikkeling van de Heuvelrugzone als verbindend groengebied tussen Utrecht en Amersfoort.

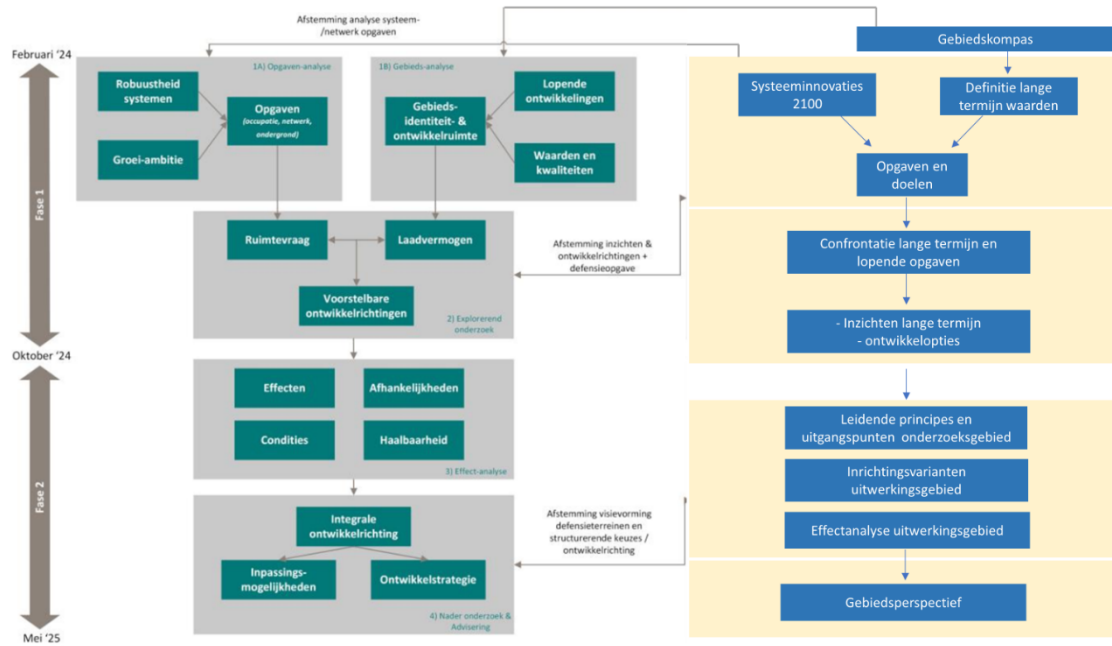
Er zijn echter wel duidelijke verschillen met de scope van het ontwerpend onderzoek A tot Z:

- De kern van het gebiedsonderzoek is inzichten en beslisinformatie genereren voor het waarmaken van het NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht-Amersfoort en de uitwerking daarvan in een adaptief programma (programmalijn Uned) en investeringsagenda (RIA)
- Focus ligt bij gebiedsonderzoek op de zoektocht naar ruimte voor wonen en werken in de periode 2030-2040 in combinatie met mobiliteitsoplossingen vindt primair plaats in de brede spoorzone Amersfoort en daarmee het binnenstedelijk gebied. In de Heuvelrugzone worden (afwentelings)effecten van en condities voor de stedelijke groei in Utrecht en Amersfoort (groen groeit mee) onderzocht.
- AtotZ heeft als doel om de landschappelijke kwaliteiten van het Heuvelrugzone te behouden en bij voorkeur te versterken in samenhang met het goed inpassen van de defensieopgave
- De context van het gebiedsonderzoek is U Ned en het programma NOVEX.
- Structurerende ruimtelijke keuzes op mobiliteit (via mobiliteitsagenda) en programma (via gebiedsonderzoek) kunnen via U Ned op de Rijkstafel worden geagendeerd.

Het doel is om optimaal gebruik te maken van de inzichten van de verschillende onderzoeken en elkaar te voeden. Dat houdt voor het ontwerpend onderzoek A tot Z in dat voor informatie over verstedelijking en de effecten op netwerken in de periode 2030 tot 2050 in belangrijke mate wordt geput uit het Gebiedsonderzoek en de Mobiliteitsagenda. A tot Z benut deze inzichten uit het gebiedsonderzoek bij de uitwerking van het gebiedsperspectief. A tot Z biedt aan het Gebiedsonderzoek met name de dimensie van de lange termijn (2100) en kan voor de Heuvelrugzone meer accent leggen op de natuur- en cultuurhistorische waarden. En focust zich op de defensieterreinen (en omgeving) op meer concreet detailniveau. De kennis binnen A tot Z over de defensie-opgave en -uitwerking wordt in het gebiedsonderzoek benut om een goede afweging te maken tav de uitwerking van wonen/werken/mobiliteit in de metropool- en regiopoort en de mobiliteitscorridor.

Daarnaast is van belang dat het Gebiedsonderzoek alleen beslisinformatie en een basis voor afspraken oplevert voor het adaptief programma en een regionale investeringsstrategie onder de vlag van de rijk-regio samenwerking U Ned. Het proces A tot Z moet leiden tot bestuurlijke afspraken over de ruimtelijke ontwikkeling van het onderzoeksgebied en met een concrete uitwerking voor de inpassing van de Defensieopgaven.

Deze interactie is hieronder verbeeld:

Om afstemming te bevorderen is er over en weer vertegenwoordiging in de ambtelijke kernteams. Beide processen hebben naast elkaar bestaansrecht hebben en geen van de processen is bovengeschild.

5.3.2 Afstemming met Mobiliteitsagenda

Op de U Ned-tafel is de U Ned Mobiliteitsstrategie (2022) opgesteld. De U Ned Mobiliteitsstrategie richt zich op een robuust, duurzaam en samenhangend regionaal en multimodaal mobiliteitssysteem, waarmee de verwachte groei van de mobiliteit in de regio beheersbaar kan worden opgevangen, in combinatie met een betere leefkwaliteit. De U Ned Mobiliteitsstrategie legt richtinggevende principes vast.

De U Ned Mobiliteitsstrategie geeft inhoudelijke kaders voor nader onderzoek naar concrete en integrale (gebiedsgerichte) maatregelenpakketten. Als volgende stap wordt een regionale mobiliteitsagenda opgesteld als concrete uitwerking van de mobiliteitsstrategie voor de regio Amersfoort.

Een multimodale probleemanalyse op bereikbaarheid van de regio geeft inzicht in de mobiliteitsopgave. Hierbij dienen aannames voor groei in wonen en werken te worden gedaan vanuit het ontwikkelperspectief en ontwikkelbeeld Amersfoort. De Mobiliteitsagenda zal de urgente (boven)regionale infrastructurele opgaven analyseren en uitwerken in oplossingsrichtingen. De Mobiliteitsagenda moet resulteren in een met concrete maatregelen gevulde agenda om de regio inclusief ruimtelijke ontwikkeling bereikbaar te houden.

De mobiliteitsagenda raakt direct aan het Gebiedsonderzoek. Er vindt intensieve uitwisseling plaats tussen de trajecten van de Mobiliteitsagenda regio Amersfoort en het Gebiedsonderzoek. Interactie tussen A tot Z en de Mobiliteitsagenda loopt dan ook in beginsel via het Gebiedsonderzoek, zodat er geen ruis ontstaat en geen extra overlegcircuit. Waar nodig wordt ad hoc direct afgestemd.

5.3.3 Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Defensie bereidt het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) voor. Het doel van het NPRD is de ruimtebehoefte van Defensie zorgvuldig af te wegen in een ordentelijk proces en deze planologisch-juridisch te

borgen in een Nationale Beleidsvisie Ruimte voor Defensie (die onderdeel wordt van de Nota Ruimte). Hierin besluit het kabinet op welke locaties in Nederland nut en noodzaak van groei (inclusief nieuwe locaties) van de militaire activiteiten vaststaat. De nationale visie ziet op activiteiten waar een bovenregionale afweging wordt gemaakt.

Aansluitend wordt dit gebiedsgericht respectievelijk locatiespecifiek verder uitgewerkt op regionaal en lokaal schaalniveau. Op regionaal niveau wordt met behulp van ontwerpend onderzoek wordt per gebied in beeld gebracht hoe de toename van militaire activiteiten gebiedsgericht kan worden gecombineerd met andere opgaven. Op basis hiervan kan een gezamenlijke, gebiedsgerichte visie worden opgesteld. Voor het gebied A t/m Z loopt zo'n proces feitelijk al.

Het NPRD wordt voorbereid met een plan-mer-procedure. Vaststelling van de Nationale Beleidsvisie NPRD vindt in Q4 van 2024 plaats.

Uitkomst van de nationale visie kan zijn dat er een extra behoefte in het plangebied landt of juist dat er schuifruimte ontstaat doordat een eenheid wordt verplaatst. In het ontwerpend onderzoek wordt met deze scenario's rekening gehouden. De uitkomsten van de plan-MER van het NPRD kunnen ook inzichten geven in de milieueffecten van activiteiten.

5.3.4 Actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)

In 2024 start de actualisatie van de POVI. IJkmomenten zijn de bestuurlijke consultatie in oktober tot december 2024 en de terinzagelegging van het ontwerp in februari 2025. Het ontwerpend onderzoek kan de POVI voeden. Voor de bestuurlijke consultatie met de te maken structurerende keuzes en voor het ontwerp met de leidende principes.

5.4 Legitimatie

Omdat het ontwerpend onderzoek moet leiden tot bestuurlijke afspraken is het van groot belang dat de dagelijkse bestuurders, maar ook hun algemene besturen (Raden, Staten, Algemeen Bestuur en Tweede Kamer) goed betrokken worden gedurende het proces. De dagelijks bestuurders zijn direct vertegenwoordigd in de stuurgroep. Aan de leden van de stuurgroep is de taak om de rest van het dagelijks bestuur te betrekken.

Daarnaast wordt in het proces ruimte gecreëerd voor interactie met Raden, Staten en AB-leden. Geschikte momenten daartoe zijn na stap 2 (het delen van de eerste inzichten) en voorafgaand aan het kiezen van een voorkeursoptie.

Het gebiedsperspectief heeft de status van een bestuurlijke afspraak. Vaststelling vindt daarom in beginsel door de dagelijks besturen plaats. Mocht gedurende het proces blijken dat er fundamentele beleidskeuzes nodig zijn, dan kan vaststelling door algemene besturen aan de orde zijn.

5.5 Participatie en communicatie

Er wordt een participatie- en communicatieplan opgesteld.

Voor de participatie gelden deze uitgangspunten:

Doelen:

- kwaliteit van de te nemen beslissingen verbeteren

- benutten van kennis en ideeën uit de maatschappij

Doelgroepen:

- (semi)-overheden: worden ad hoc betrokken ten aanzien van thema's die raken aan hun taak (denk aan Vitens, Stedin)
- Maatschappelijke organisaties

6 Financiën, verantwoording en risico's

6.1 Budget

Er is € 300.000 beschikbaar voor het onderzoek (inclusief het opstellen van het gebiedsperspectief). Uitgangspunt is dat dit een taakstellend budget is waarbij voortdurend kritisch wordt gekeken naar de uitgaven.

6.2 Verdeelsleutel

De verdeling tussen partijen wordt bepaald in de bestuursovereenkomst of anderszins afgesproken.

De kosten van de projectteamleden worden gedragen door de organisaties waar ze in dienst zijn. Indien er geen capaciteit beschikbaar is, kan de betreffende organisatie iemand inhuren. De kosten van inhuur worden in dat geval gedragen door de betreffende organisatie. Deze kosten zijn geen onderdeel van bovengenoemd budget (6.1).

6.3 Verantwoording

Per kwartaal rapporteert het kernteam aan het Directeurenoverleg over de voortgang en de besteding van de middelen. Ook wordt gerapporteerd over de raakvlakken met het gebiedsonderzoek en het NPRD.

6.4 Risico's en beheersmaatregelen

In het proces wordt gestuurd op de belangrijkste risico's en kansen. De risico's en kansen worden per kwartaal geactualiseerd en voorzien van een beheersmaatregel. Onderstaande risico's zijn geïnventariseerd als input voor het plan van aanpak. De risico's en beheersmaatregelen worden opgenomen in de kwartaalrapportage.

Risico	Beheersmaatregel
Belangentegenstelling overheden	Commitment op de onderzoeksaanpak. Investeren in (werkafspraken over) samenwerking.
Laten beperken door politieke voorkeuren	Transparant aangeven wat lastig is (pijn inzichtelijke maken) Opgave centraal houden
Te gedetailleerd of te abstract onderzoek	Scherpte in onderzoeksgebied en onderzoeksvragen. In beeld krijgen welke keuzes je wil kunnen maken en wat ervoor nodig is om die te kunnen maken. Vroegtijdig en tussentijds bestuurders informeren en consulteren
Niet alle informatie van Defensie kan gedeeld worden.	Afspraken maken over vertrouwelijkheid, werken met bandbreedtes.
Risico in tijd/inhoud in de verschillende processen	Alle plannen van aanpak laten aansluiten op elkaar. Benoem wisselwerkingsmomenten Open staan voor elkaars processen en goede afstemming tussen procesleiders
Onvoldoende scherpheid in te maken keuzes	Accepteren zekere mate van onzekerheid, adaptiviteit in visie inbouwen.
Planning is strak om input te kunnen geven op ijkmomenten	Goed sturen op tussentijdse resultaten ook in uitvraag aan consortium adviesbureaus. Tempo in de aanbesteding.
Onrust in omgeving	Goede omgevingscommunicatie
Hiërarchisch denken	Omgangsregel gelijkwaardigheid. Niet allen binnen traject maar ook tussen trajecten. Parallel ontwikkeling in plaats van topdown.

7 Bijlagen

7.1 Overzicht belangrijkste beleid

Rijk

- Kamerbrief over Strategisch Vastgoedplan, dec 2022
- Kamerbrief Bodem en Water sturend

Provincie

- Omgevingsvisie Provincie Utrecht, mrt 2021

Regio

- Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal!

Gemeenten

- Omgevingsvisie Leusden, sep 2023
- Concept Eerste Zeister Omgevingsvisie 2023 – 2026, jan 2023
- Omgevingsvisie Soest en Soesterberg, dec 2021
- Omgevingsvisie Amersfoort: gezond samenleven

Waterschappen

- Blauwe Omgevingsvisie 2050, Waterschap Vallei en Veluwe

Overig

- Blauwe agenda Utrechtse Heuvelrug, diverse partijen
- Utrecht Nabij: Ontwikkelperspectief Verstedelijking en bereikbaarheid Metropoolregio Utrecht 2040, U Ned 25 nov 2020 (is inmiddels vastgeklikt aan het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal tot het NOVEX perspectief)
- U Ned Mobiliteitsstrategie, okt 2022

7.2 Aanverwante trajecten

Hieronder staat een overzicht van de raakvlakken met programma's en processen in en rond hetzelfde gebied.

Traject	Scope	Raakvlak	Afstemming
Gebiedsagenda Amersfoort Spoorzone en Heuvelrugzone	Deels overlappend onderzoeksgebied, zie specifieke tekst	Deels onderzoeksgebied, vraagstukken Heuvelrugzone	• Intensieve afstemming projectleiders en directeurs • Afvaardiging over en weer in projectteams • Benutten informatie over en weer
Mobiliteitsagenda Regio Amersfoort	Uitwerking mobiliteitsstrategie U ned voor regio Amersfoort	Deels onderzoeksgebied, opgave mobiliteit	• Leveren informatie t.b.v. doorrekening • Benutten informatie uit mobiliteitsagenda • Afstemming projectleiders
Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)	Landelijke keuzes defensie	Heuvelrug is zoekgebied voor bovenregionale behoeften	• Defensie deelt voortgang binnen A tot Z • Informatie plan m.e.r. benutten bij onderzoek A tot Z • Nieuwe behoeften meenemen bij gebiedsvisie
Wegh der Weegen	Kwartiermaker actief met als doel verkennen samenwerking Wegh der Weegen	Onderdeel van onderzoeksgebied	• Benutten informatie uit werksessies WdW • Afstemming projectleider en kwartiermaker • Input of en in welk kader visie wordt opgesteld.
Provinciaal Programma Wonen en Werken (PPWW)	Programmering woon- en werklocaties binnen provincie Utrecht	Ziet niet op defensie, maar mogelijk wel op uitbreiding van bedrijventerreinen	• Afstemming houden. Besluiten over nieuwe bedrijventerreinen worden in PPWW genomen.
Hart van de Heuvelrug	Afgebakende projecten natuur en wonen/werken in onderzoeksgebied A tot Z	Speelt in onderzoeksgebied	• N.v.t. Scope HvH staat vast en is uitgangspunt
Handelingsperspectief Buitengebied Amersfoort	Lange termijn, gaat beperkt in op defensie terrein	Deels overlap in onderzoeksgebied	• Wat is vervolg? Raakt dat vervolg ook aan defensiegebied.

Opwekking energie langs rijkswegen (OER)	Onderzoek naar opwekking duurzame energie	Zoekgebieden die vallen binnen het onderzoeksgebied.	Rekening mee houden in ontwerpend onderzoek
UPLG en gebiedsgerichte aanpak	Provinciale uitwerking van het NPLG	Overlap met onderzoeksgebied	Afstemming met gebiedscoördinatoren
Blauwe Agenda	Uitwerking van principes 'water en bodem sturend'	Onderzoeksgebied valt in scope Blauwe Agenda	Blauwe Agenda kan randvoorwaarden en principes inbrengen

Planning aanverwante trajecten:

Datum	Gebiedsonderzoek	Mobiliteitsagenda	POVI	NPRD en Nota Ruimte
Q3 2023		Plan van aanpak gereed		
Q1 2024		Opstellen probleemanalyse		Notitie Reikwijdte en Detailniveau
18-01-2024	Plan van aanpak gereed			
01-02-2024	Start gebiedsonderzoek			
Voorjaar 2024			Start wijzigingsproces	Plan m.e.r.
12-03-2024	Plan van aanpak vaststellen in Programmaraad			
01-06-2024				voorontwerp Nota Ruimte
Q3 2024		Uitvoeringsagenda	Einde ambtelijke dialoofase (apr t/m sep)	
01-09-2024	Tussenresultaten #1			
01-10-24			Start bestuurlijke dialoog (okt-dec)	
01-11-2024	BO MIRT	BO MIRT: eindresultaat		
01-12-2024	Tussenresultaten #2			
01-2025			Ontwerp	
01-04-2025	Gebiedsonderzoek gereed			
Q2 2025	BOL		Terinzagelegging	
Q3 2025			Besluitvorming PS (jul-sep)	
01-11-2025	BO MIRT			
Q4				Vaststellen nationale visie en Nota Ruimte